

הישגי הפסטיבל

במשך שבועיים ראיתי בקאן קרוב למאה סרטים ושוב, כמו בפסטיבלים הקודמים, נתאשר הכלל שאם הסרטים הטובים ביותר ניתן לראות ורקא מחוץ למיסגרת הפסטיבל.

מבין הסרטים שעמדו לתחרות, וזכו בו פרסים, רק הסרט ההונגרי "אהבה" של קרולי מאק, נראה בעיני כיצירה גדולה ויוצאת-דופן. לעומת כל הסרטים הצעוניים שהוקרנו בארמון הקולנוע (שום מפיק הי מקצה להצלחה מיסחרית לא מעז היום לעשות סרט בשחור-לבן), היה הסרט ההונגרי, שצולם בשחור-לבן, יצירת אמנות, שמבחינה יוצאלית דחקה עלה על כולם.

הסרט של ויסקונטי "מות בהנציה", שי זכה בפרס יובל ה-25 של הפסטיבל, היה בעיני סרט קצר באורך של שעתיים, שי עיקרו התבוננות רגישה ביותר בקומפוזיטור מוזקו (גוסטב מאהלר), הנמשך אל נער פולני יפה-תואר בהנציה.

הסרט של לוזי, "הנער השליח", שנזכה בפרס הגדול, הוא אמנם סרט טוב, המתאר בנאמנות רבה ובפירוט ניכר את האריסטוקרטיה הבריטית בתחילת המאה, אך בשום פנים לא הייתי אומר שזהו הישג יוצא דופן באמנות הקולנוע. הוא איטי, מתמשך ובלתי-מסעיר מבחינה דרמטית, ומכל בחינה אחרת.

על אף כל המאמצים, לא הצליח הפסטיבל גם השנה לחרוג ולהתעלות מעל הממון צע המיסחרי, שהיה קיים בו בשנים הקודמות, ושוב, מי שרצה לראות סרטים יוצאי דופן, יצירות חדשניות החורגות מן השיגור, חייב היה לחפש אותן בין הסרטים שי הוצגו במיסגרת "שבוע הביקורת" ו"שבוע המבקרים".

הסרט הטוב ביותר, שהוצג ב"שבוע המבקרים", היה סרטו של מאקאביב הויגי

יצירת מופת מכסיקאית

במאי יהודי צעיר בשם אלכסנדרו חודרו רובסקי, יליד צ'ילי ממוצא רוסי, הניח צרפת ותושבי מכסיקו, תרם לפסטיבל את היצירה הקולנועית החשובה ביותר שנוצרה בעשר אה בעשרים השנים האחרונות. הסרט "אל-טופו".

מכסיקו סירבה לשלוח אותו כמייצגת הרשמי בתחרות בגלל פגיעותיו בדת הנוצרית. הוא הוצג מחוץ למיסגרת הפסטיבל, וזכה לשבחים הנלהבים ביותר של מבקרי הקולנוע והסינאיסטים המושבעים.

דניס הופר מה"טיימס" של לונדון כינה את חודורובסקי "יוצר הקולנוע הגדול ביותר של המאה העשרים". מבקר הקולנוע של ה"אובסרבר" מוצא שעל אף האכזריות, העירום, הפרבריות והאלימות — "אל-טופו" הוא יצירת-אמנות רצינית מכל הבחינות. מבקר ה"אסקוואד" נאגאווי כתב: "תארו לעצמכם את סרגיו ליאונה כנויר בודהיסטי, את פליני מביים מערבון איטלי קי עבור חופן דולארים, את בונואל מעבד סיפור גאונטרי למסע אנטיקולריקאלי, את הסמוראיש של קוראסאה יוצא אנטיקולריקאלי, ברמני בחיפוש אחר ישו — ואז, רק אז תקבלו אולי מושג על המטרות הענקיות שהציב לפניו הבמאי המכסיקאי המטרורף הזה, אלכסנדרו חודורובסקי".

אני משוכנע ש"אל-טופו" יהפוך לסרט ה"קונטרברסלי ביותר של שנת 1971. יהיו מבקרים רבים שיגמרו עליו את ההלל, ויכתירו אותו בוריהנצחון המפוראים ביותר של הקולנוע. אך אין ספק שרבים יודעו מן האלימות שבו.

סרית עמוקה, הגדושה, השלכות ספרותיות, פילוסופיות וקולנועיות בשפע בלתי-רגיל. עם כל הדם שנשפך בו, אין זה סרט ואמפירי, ועם כל העירום והמין שבו, אין זה סרט פורנוגרפי.

אלכסנדרו חודורובסקי, שביקר בארץ לפני כעשר שנים כחבר בלהקתו של מרסל מרסו (לדבריו, כתב חודורובסקי עבור מרסו את הקטעים המפורסמים "הכלוב" ו"המסני כות"), ביים כנראה מחזות בתיאטרון שלו "פאניק", אשר במכסיקו סיטי, אביו הזקן מתגורר בארץ, יחודורובסקי מקצה לבקר אצלנו בקרוב ילביים כאן סרט.

אני מקצה מאוד שהסרט יגיע ארצה, ויעבור את המיכשולים שיערמו לפניו בנתיביהיסורים של הצנזורה. לפסול סרט כזה, או לקצץ אפילו זקה אחת מתוך ה"שעתיים וחצי שלו" — יהיה פשע אמנותי שאין ולא היה כדוגמתו.

נהרגים על ימין ועל שמאל, בהמות נשחטות, חיות מתות ומעלות על המוקד. "אל-טופו", שהוא שם זגיבור בסרט, הוא מלך השולפים, היוצא להילחם בשליטי הי מיזבר, גובר על כולם והופך למין ישי קדוש, המתנזר מכל תענוגות החיים (הוא נהרג כשאחד מאויביו פוגע בו במקומות בהם תקעו הרומאים מסמרים בגופו של ישו וקם לתחייה), כדי להציל את האנשים בעזרת הרחמים והנקמה האכזרית. הסרט גרוש נכים, מיפלצות ושלדי-אדם, אשר בתמונה אחת לפחות מוזכרים לנו את קורבנות השואה ומחנות-הריכוז. אחד ה"שודדים האכזריים בסרט מורכב משני קארי בוים. אחד קטוע ורועות, מרכיב על גבו קטוע גללים, ושניהם פועלים כאדם אחד. הסרט, המורכב משלושה חלקים (בראשית, נביאים ואפוקליפסה) מתחיל כמערכון מיקצועי, ולאט-לאט הופך ליצירה דתית ומר

הערה לדויד אבידן

מיכתבו של המגלומאן המקומי דויד אבידן בגליון האחרון של "העולם הזה", בי עניין הערה העובדתית שהערתי על הפיט

סרטו הפרובינציאלי, המטופש והיומרני "מין", ואולי זה נכון לגבי כביון, פתח תקוה, מיסמרה-העמק ומייבשי המוח הדבור

האיש שלנו בקאן: דן בן-אמוץ והבמאי שחקן אלכסנדרו חודורובסקי (בשיער ארוך)

פוט הקולנועי היומרני שלו "מין", שהוצג בקאן — הובא לתשומת ליבי, ובחדרה רבה ארשה לעצמי להעיר הערה נוספת בנושא.

את הרעיון הנוצז ש"מין" הוזמן ל"שבוע הבמאים" רק בגלל שהוא נפסל על-ידי ה"צנזורה בארץ, שאבתי ממנה ל"שבוע הבמאים" עצמו אשר טרה, לא אחת, נזכרת השריקות וקריאות-הבוז בהן נתקבלו סרטים אחרים, להצהיר שחלק ממדיניות הפסטיבל שלהם הוא להקרין סרטים אשר נפסלו בארצות מוצאם, מבלי להתחשב לפעמים בטיבם ובערכם האמנותי.

אני חושב שעקרונות זהויה בדיניות נכונה "שבוע הבמאים", המבקש להניג לקהל הכללי וחנינו, חייב לשמש במה לסרטים הנפסלים בארצות מוצאם בגלל חשבויות פוליטיות ומסריים. אני מסופק מאז אם סרטו של אבידן היה מתקבל על ידיהם, לולא נפסל כאן על-ידי הצנזורה המטמטמת, אם לדון לפי תגובות הקהל שקיבל את הסרטון בי חיוכים סלחניים, ובחצי תריסר מחיאות כפיים נדיבות-לב.

מר אבידן, המאוהב בעצמו עד כדי דמיונות, והמערין כל מילה היוצאת מפיו וכל אבר מתוק של גופו המשגע, חושב מן הסתם שהוא זיעזע את העולט הפורטיני בי

יופי הצילומים הצעוניים שובה את ליבך מהרגע הראשון. בלב מיזבר לבן ואיך סופי, תחת שמש מכסיקאית לוחטת, רוכב המיקצוען חודורובסקי (שגם כתב את הסרטי), לבוש שחור מכף רגל ועד ראש, וכשמאחריו, על גבי הסוס השחור, יושב בנו העירום.

הם מבצעים במיזבר טקס אלים, בו קובר הנער בחולות את בובתו ואת תמונת אמו, ונכנסים ברכיבה לתוך עיריה שכל תושביה נשחטו ושוכבים בשלוליות, בנהרות דם. מבחינה ויואלית משתווה "אל-טופו", ר"ל פעמים אף עולה, על "סאטיריקון". מבחינת סיחוגה-הטמאטי זהו מערבון מיקצועי, המגמד והופך למישחק-ילדים את כל המערבונים שנוצרו עד כה, ומבחינה מוסרית ופילוסופית זו אחת היצירות העמוקות והרציניות ביותר שיצר הקולנוע.

"אל-טופו" (שמה של הפרפרה, המתעדרת כשהיא יוצאת ממחילתיה ונתקלת באור ה"שמש) הוא סרט סוריאליסטי, גרוש סמלים, שכדי לעמוד על כולם יש לחזור ולראות את הסרט פעמים מספר. זה סרט המעורר זעזוע אסתטי ימוסרי עמוק, והבמאי לא חוסך שום אמצעי כדי לעורר את חושינו ושכלו של הצופה.

נחלים של דם זורמים בסרט, אנשים